

**ZÁKLADNÍ METODY STUDIA
ZDRAVOTNÍHO STAVU
OBYVATELSTVA**

STATISTIKA

- **Statistika jako souhrn číselných údajů.**
- **Statistika je vědecká disciplína, která se zabývá studiem hromadných jevů.**
- **Předmětem statistiky jsou výsledky hromadných pozorování, jejich sběr, popis, analýza a využití pro rozhodování a předpovědi.**

PROČ STATISTIKA ?

- **samostatné studium odborné literatury**
- **rozvoj tvůrčího myšlení**
- **účast na odborné diskuzi a společné práci**
- **řešení odborných problémů (včetně provozních a organizačních)**
- **vlastní publikační činnost**
- **účast na výzkumných projektech**
- **příprava a řešení grantových projektů**

- **Statistika** pomáhá čelit „dojmologii“, kdy dílčí události jsou přeceňovány a kdy dojem autoritativního jednotlivce má větší váhu než nestranné a soustavné poznávání a hodnocení.
- **Statistika** umožňuje poměrně rychle si osvojit zkušenosti získané studiem velkých souborů osob a současně respektovat i vhodně využívat odlišnosti jednotlivých pacientů.

Statistika v medicíně je jednou z vědeckých metod, usnadňujících sběr, popis, analýzu a interpretaci informací. Pomáhá pracovat s daty, pro která je typická velká variabilita, a umožňuje získat z takových informací to, co je zákonité, co se dá využít pro předpovědi a co je možné aplikovat v praxi v souladu se stanovenými záměry.

EPIDEMIOLOGIE

Epidemiologie je pro sociální lékařství velmi důležitou vědeckou disciplínou. Její poznatkový základ i metodický aparát se široce uplatňuje jak při popisu a rozboru zdravotního stavu obyvatelstva, tak při úvahách o determinantách zdraví a o možnostech jeho příznivého ovlivnění.

VÝVOJ OBSAHU EPIDEMIOLOGIE (1)

EPIDEMIOLOGIE SE DŘÍVE TRADIČNĚ VĚNOVALA INFEKČNÍM NEMOCEM.

Epidemiologie se zabývá studiem povahy nákaz, příčin a podmínek jejich vzniku a šíření v lidské populaci nebo přenosných na člověka a metodami jejich předcházení, potlačení, eliminace a popřípadě úplné eradikace.

neplatná definice !

VÝVOJ OBSAHU EPIDEMIOLOGIE (2)

starší definice epidemiologie v anglosaské oblasti

- Epidemiologie je studium rozložení nemocí nebo poruch zdraví v lidské populaci ve vztahu k faktorům, které určují toto rozložení.
- *Epidemiology is the study of the distribution of diseases in human population and the factors that influence this distribution.*

STARŠÍ DEFINICE !

VÝVOJ OBSAHU EPIDEMIOLOGIE (3)

novější definice epidemiologie v anglosaské oblasti

- **Epidemiologie studuje rozložení a determinanty stavů a událostí majících vztah ke zdraví v určených populačních skupinách a využívá výsledků tohoto studia ke zvládnání zdravotních problémů.**
- ***Epidemiology is the study of the distribution and determinants of health-related states or events in specified populations, and the application of this study to the control of health problems.***

OBSAH DEFINICE EPIDEMIOLOGIE (1)

- Epidemiologie **studuje** rozložení a determinanty stavů a událostí majících vztah ke zdraví v určených populačních skupinách a využívá výsledků tohoto studia ke zvládnání zdravotních problémů.
- **Studium** zahrnuje pozorování, průběžné sledování, testování hypotéz, zkoumání příčinnosti nemocí analytickými studiiemi a experimenty.

OBSAH DEFINICE EPIDEMIOLOGIE (2)

- Epidemiologie studuje **rozložení** a determinanty stavů a událostí majících vztah ke zdraví v určených populačních skupinách a využívá výsledků tohoto studia ke zvládnání zdravotních problémů.
- **Rozložení** se vztahuje k výskytu jevů v čase, prostoru (území) a v podskupinách osob tříděných podle nejrůznějších znaků.

OBSAH DEFINICE EPIDEMIOLOGIE (3)

- Epidemiologie studuje rozložení a **determinanty** stavů a událostí majících vztah ke zdraví v určených populačních skupinách a využívá výsledků tohoto studia ke zvládnání zdravotních problémů.
- **Determinanty** jsou všechny fyzikální, chemické, biologické, sociální, ekonomické, kulturní a behaviorální jevy a procesy, které ovlivňují zdraví.

OBSAH DEFINICE EPIDEMIOLOGIE (4)

- Epidemiologie studuje rozložení a determinanty **stavů a událostí majících vztah ke zdraví** v určených populačních skupinách a využívá výsledků tohoto studia ke zvládnání zdravotních problémů.
- **Stavy a události mající vztah ke zdraví** jsou všechny nemoci a jejich příčiny i formy chování, jako je například kouření, postoje k preventivním opatřením i zdravotnické služby.

OBSAH DEFINICE EPIDEMIOLOGIE (5)

- Epidemiologie studuje rozložení a determinanty stavů a událostí majících vztah ke zdraví **v určených populačních skupinách** a využívá výsledků tohoto studia ke zvládnání zdravotních problémů.
- **Určenými populačními skupinami** se rozumí skupiny lidí jednoznačně definované věcně (osobní charakteristiky), místně i časově.

OBSAH DEFINICE EPIDEMIOLOGIE (6)

- Epidemiologie studuje rozložení a determinanty stavů a událostí majících vztah ke zdraví v určených populačních skupinách a využívá výsledků tohoto studia ke **zvládnání** zdravotních problémů.
- **Zvládnáním** se rozumí všechny aktivity, které souvisejí s ochranou, upevňováním a rozvojem zdraví, s prevencí, diagnostikou, terapií, rehabilitací a sociální reintegrací.

VÝCHODISKA EPIDEMIOLOGIE

- Zdraví lidí lze popsat, měřit a hodnotit jeho rozložení, vývoj v populaci jako celku i v jednotlivých podskupinách.
- Zdraví lidí není ovlivňováno jen náhodnými jevy a procesy.
- Se zdravím jsou spojeny příčinné faktory a mnoho dalších okolností (determinanty zdraví), které lze identifikovat a studovat jejich rozložení v čase, místě i v jednotlivých populačních podskupinách.
- Získanými poznatky, volbou a realizací vhodných opatření lze přispět jak k řešení zdravotních problémů, tak i k ochraně, upevňování a rozvoji zdraví lidí.

DEMOGRAFIE

Demografie zkoumá počet, strukturu, vývoj a zákonitosti vývoje obyvatelstva. Jejím obecným úkolem je studovat chování demografických systémů. Orientuje se zejména na poznávání charakteristik, podmínek, determinant a **zákoností populační reprodukce**, což je neustálá obnova humánních populací v důsledku rození a umírání.

DALŠÍ POTŘEBNÉ VĚDECKÉ OBORY

- **SOCIOLOGIE**
- **EKONOMIE**
- **PRÁVNÍ VĚDY A LEGISLATIVA**
- **VĚDY O ŘÍZENÍ**
- **HISTORIE**
- **SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE**
- **FILOSOFIE A ETIKA**
- **A MNOHÉ DALŠÍ**

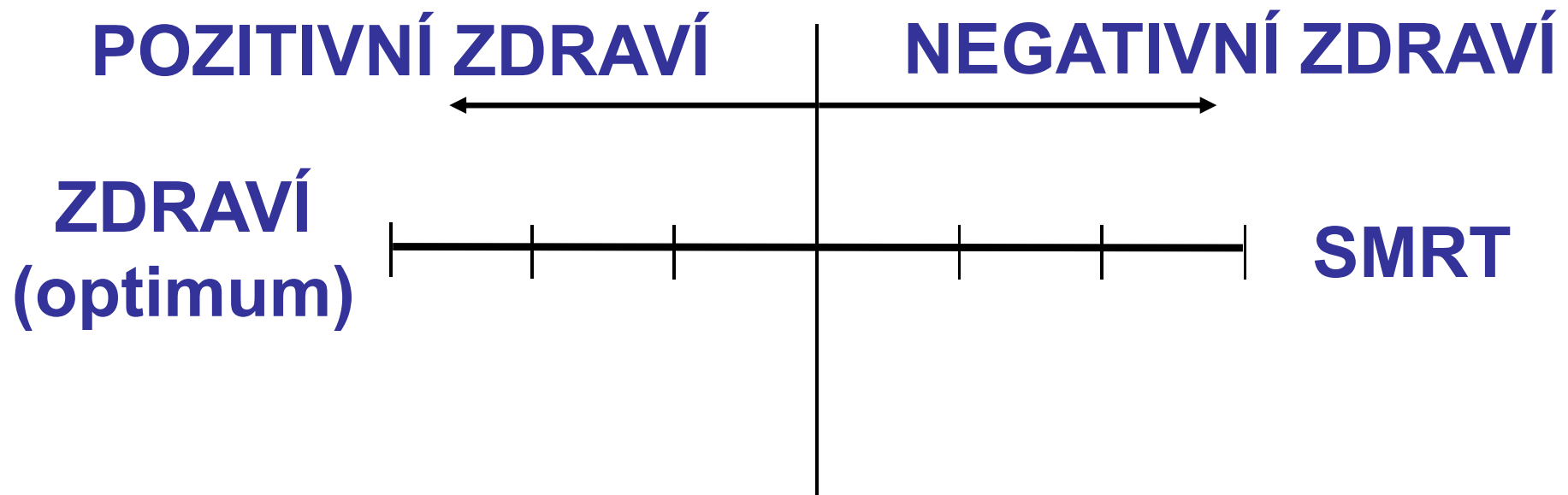
ZDRAVÍ

- **Zdraví je stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody a nejen nepřítomnost nemoci nebo vady.**
- *Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity (část ústavy SZO, přijato v roce 1946 na konferenci v New Yorku).*

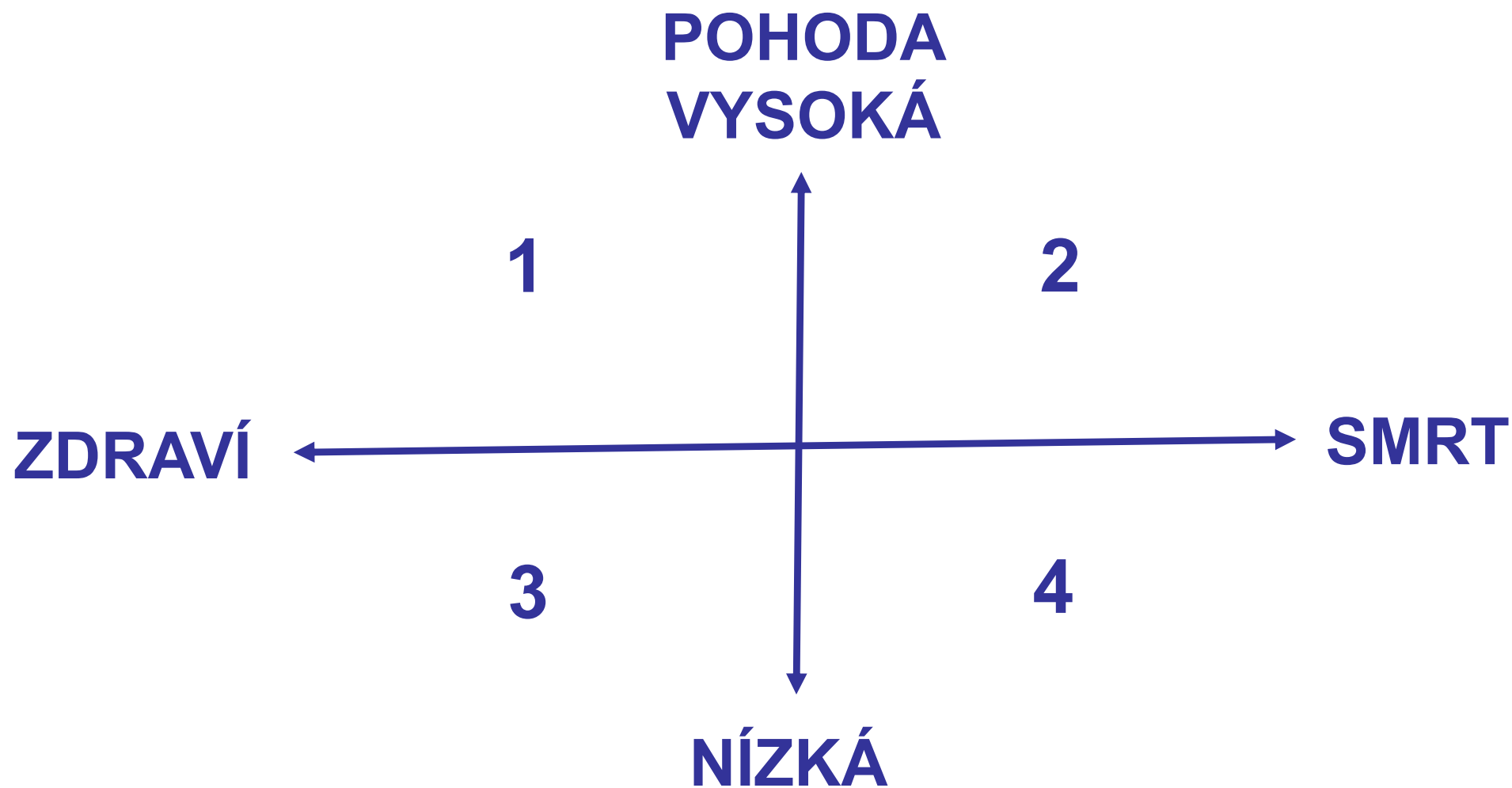
Základní komponenty zdraví

- **Duševní zdraví** (někdy se uvádí i termín „psychologické zdraví“) zahrnuje i emocionální zdraví, vztahuje se k intelektuálním schopnostem a k subjektivnímu hodnocení vlastního zdravotního stavu.
- **Tělesné zdraví** se obvykle dává do souvislosti s nepřítomností nemoci nebo vady. Znamená udržení fyziologických funkcí orgánů, biologickou integritu jedince jako celku.
- **Sociální zdraví** se týká schopnosti navazovat sociální kontakty, rozvíjet uspokojivé mezilidské vztahy a zvládat sociální role.

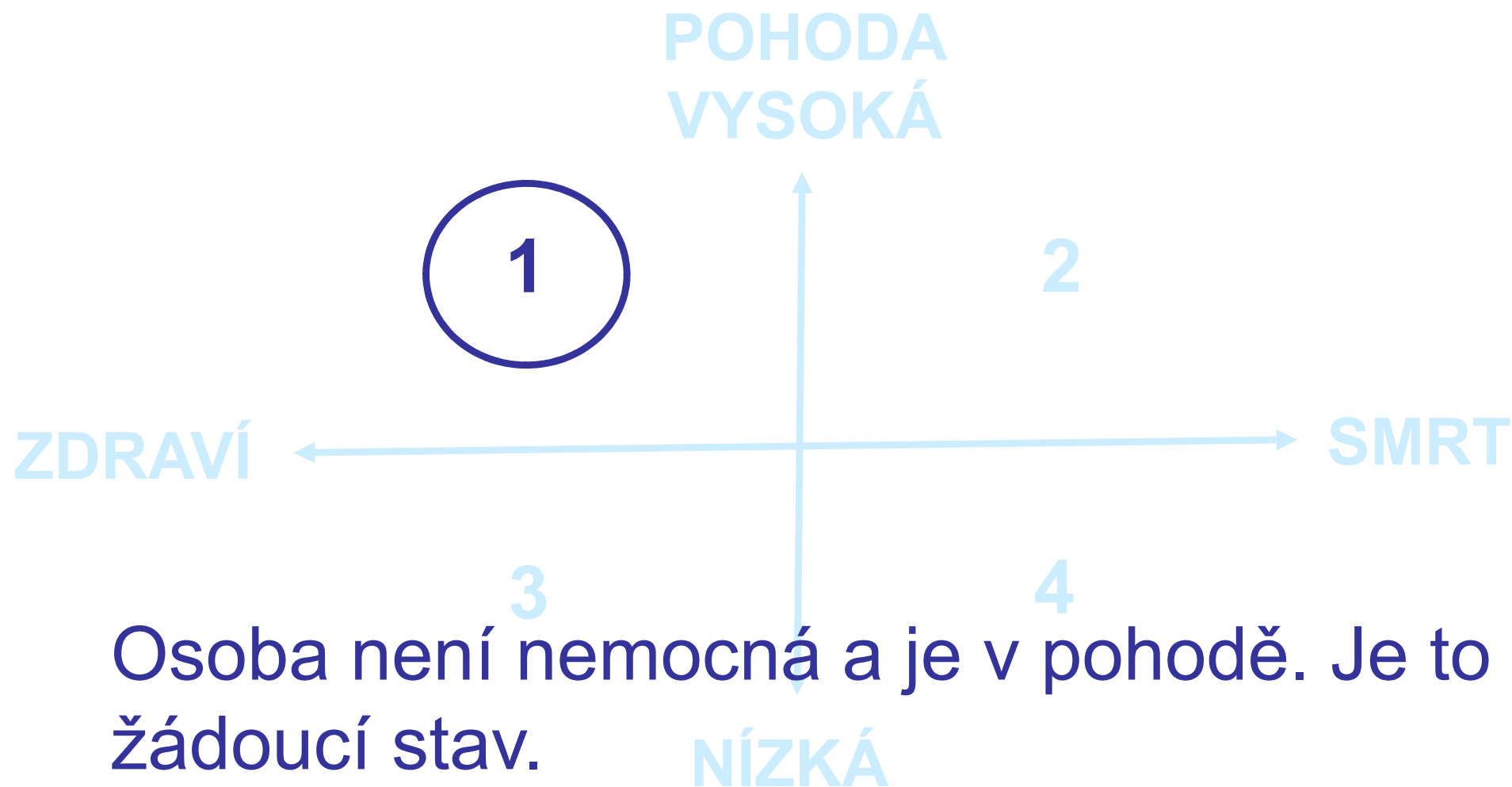
ZDRAVÍ JAKO KONTINUUM

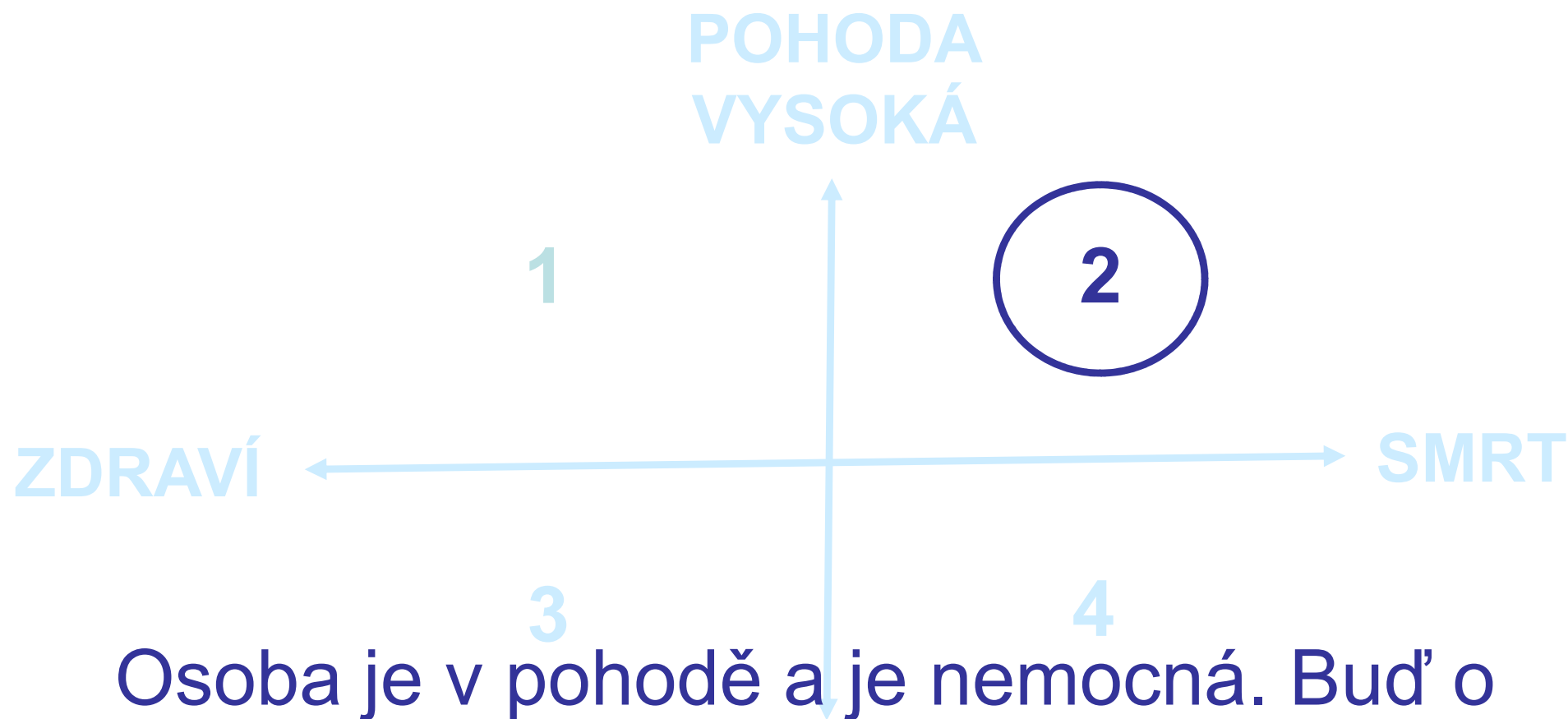
NEMOC A POHODA

NEMOC A POHODA

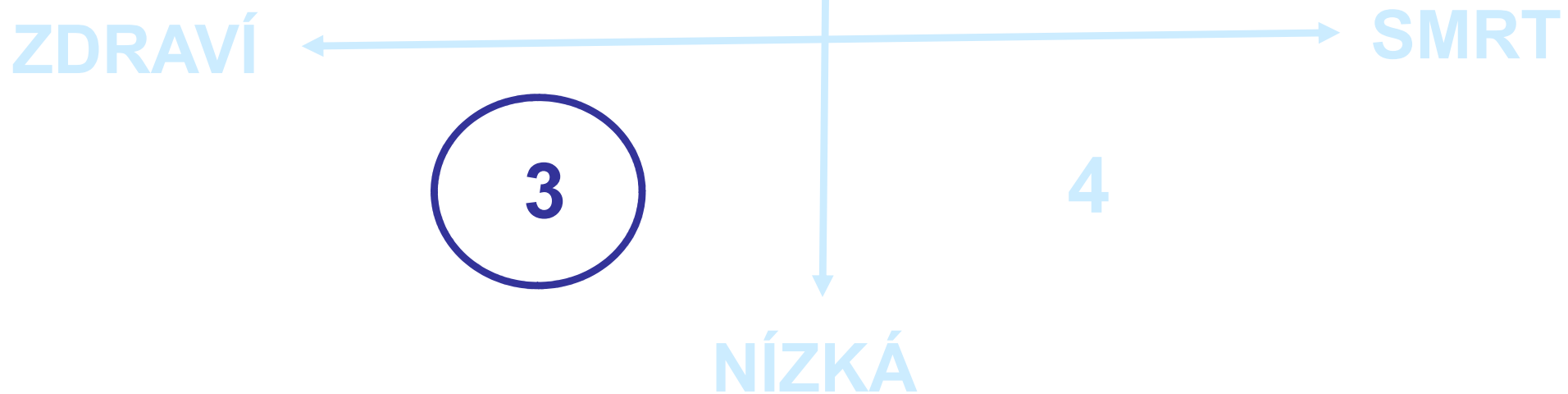
NEMOC A POHODA

Osoba je v pohodě a je nemocná. Buď o své nemoci neví anebo je smířená se svým osudem a vyrovnaná se světem.

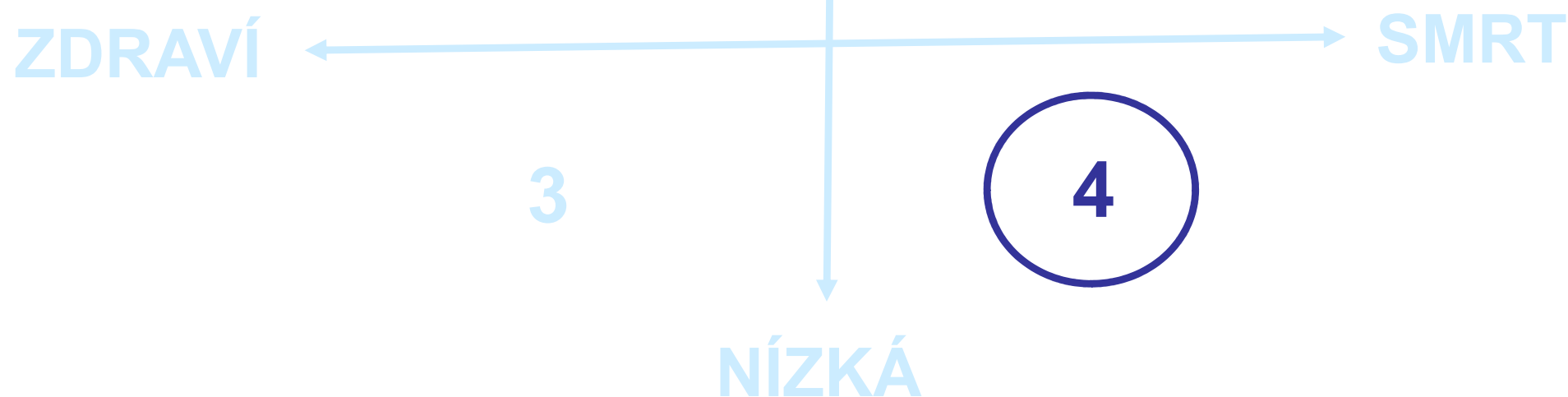
NEMOC A POHODA

Osoba není nemocná, ale není v pohodě. Např. trpí tím, že není respektována ve společnosti anebo není tělesně fit. Nedovede se těšit ze svého zdraví.

NEMOC A POHODA

Osoba je velmi nemocná a není jí dobře.
Může jít např. o terminální stádium
zhoubného nádoru, je to stav krajně
nežádoucí. 1 2

ZDRAVÍ

Zdraví není jen prostá nepřítomnost nemoci, je to něco kladného, radostný vztah k životu a ochotné přejímání odpovědnosti, kterou život vkládá na jedince. (H. Sigerist)

ZDRAVÍ

Zdraví je forma křehké rovnováhy umožňující nedokonalému jedinci přežít, alespoň po určitý čas a pokud možno bez bolesti, v nebezpečném světě.

ZDRAVÍ

Zdraví není všechno, ale všechno ostatní bez zdraví nestojí za nic.

Halfdan Mahler 1988

Generální ředitel Světové zdravotnické organizace

Když chybí zdraví, moudrost je bezradná, síla je neschopná boje, bohatství je bezcenné a důvtip bezmocný.

Herakleitos z Efezu (530-470 př.n.l.)

Biomedicínský model zdraví

- Hlavní roli zde hrají symptomy nemoci, diagnostická kritéria, dostupnost nemoci a vhodná terapie. Takové pojetí vychází z běžné klinické praxe.**
- Aby se podařilo účinně, hospodárně a humánně zvládat zdravotní problémy lidí, je nezbytné překročit hranice biomedicínského modelu zdraví a osvojit si poznatky začleňující zdraví a péči o ně do širších sociálních souvislostí.**

EKOLOGICKO SOCIÁLNÍ MODEL ZDRAVÍ (1)

- **Orientace na jedince jako člena sociálních skupin (rodina, zaměstnání, společnost) v populačním kontextu.**
- **Zájem o všechny a zejména sociální charakteristiky zdraví (věk, vzdělání, příjem apod.).**
- **Vnímavost ke kulturním, sociálním i individuálním humánním hodnotám a studium jejich vztahu ke zdraví.**

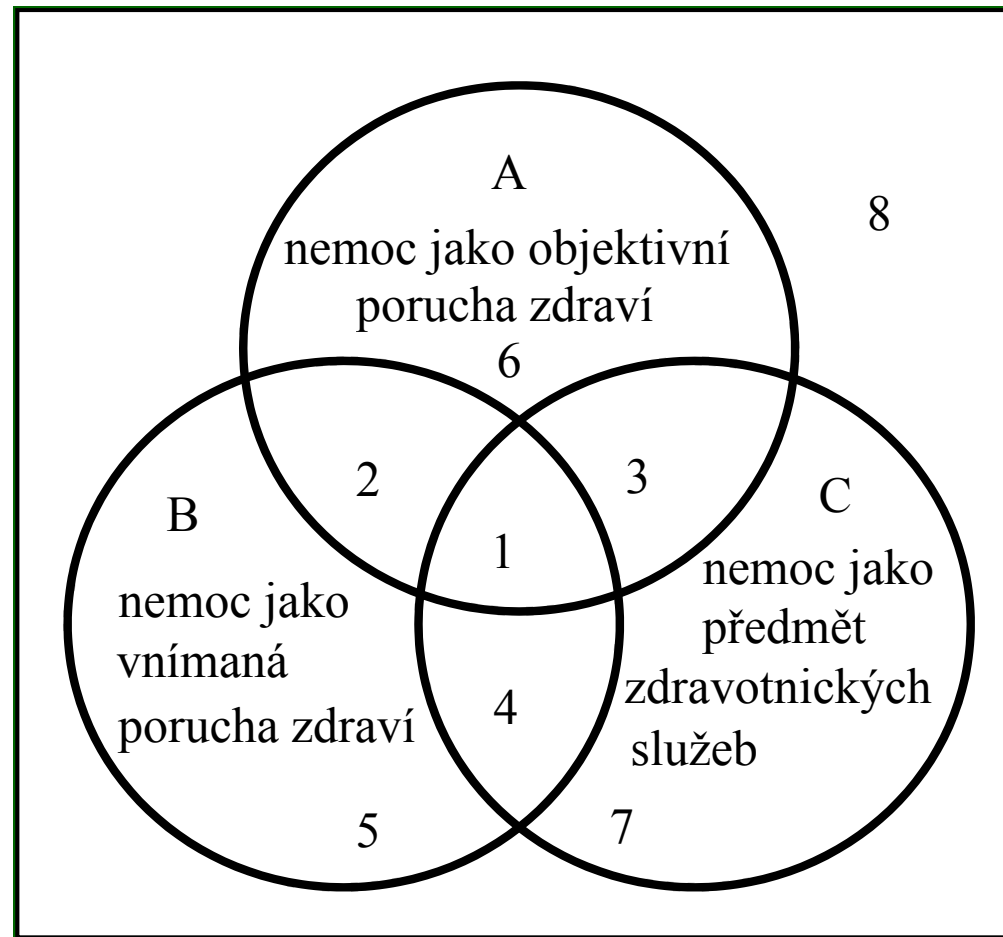
EKOLOGICKO SOCIÁLNÍ MODEL ZDRAVÍ (2)

- **Pozornost věnovaná jak objektivní, tak subjektivní stránce zdraví a jeho poruch.**
- **Studium vztahu jednání lidí a zdraví v kontextu každodenního života.**
- **Zdraví je podmíněno vztahy mnoha lidí a zdaleka nejde jen o důsledek vztahu lékaře a pacienta.**

EKOLOGICKO SOCIÁLNÍ MODEL ZDRAVÍ (3)

- Vědomí vlastní důstojnosti, péče o sebe sama, pocit sounáležitosti a dobrá vůle pomoci ostatním tvoří základní východisko péče o zdraví i poskytování zdravotnických služeb.**
- Respektování skutečnosti, že lidé mohou příznivě reagovat na celou škálu metod péče o zdraví (neexistuje jen jediná cesta).**

NEMOC

**Nemoc jako objektivní porucha zdraví (A),
subjektivně vnímaná (B) i jako předmět
činnosti zdravotnictví (C)**

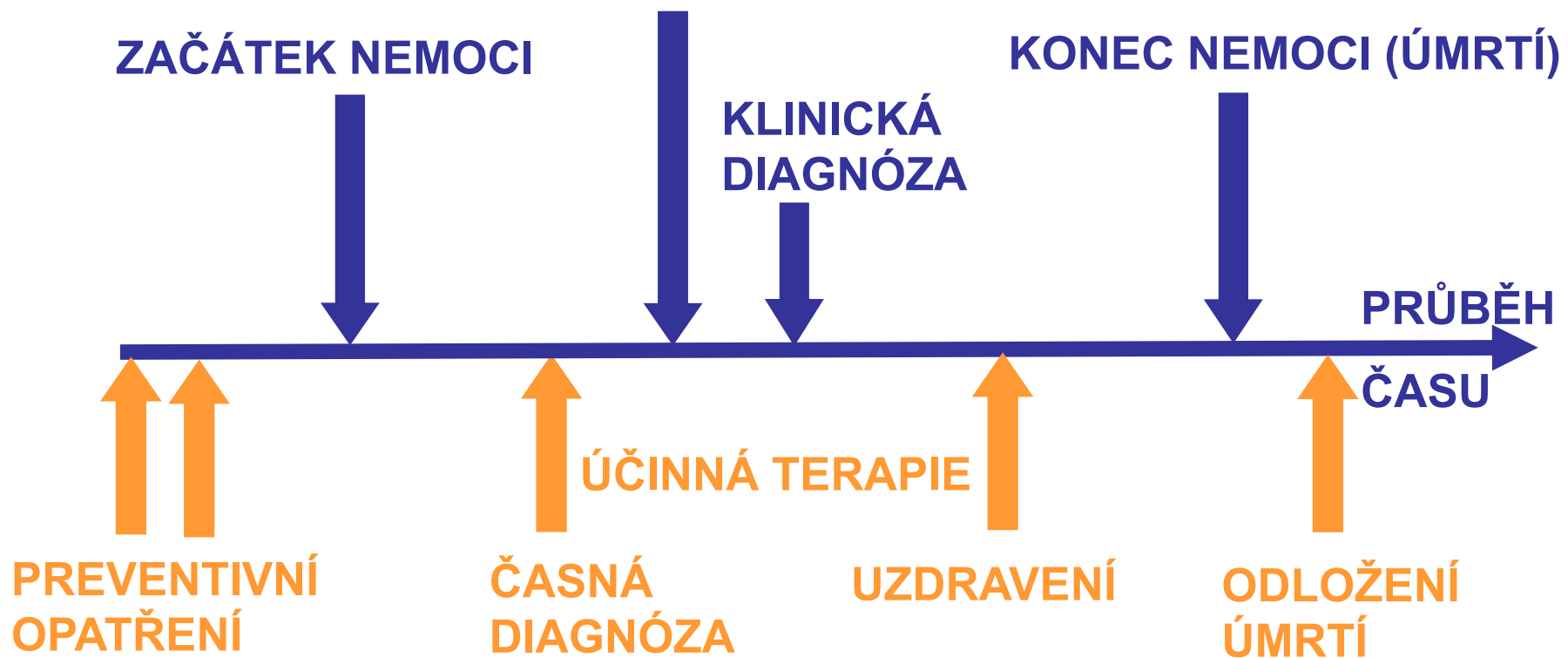
FENOMÉN LEDOVCE

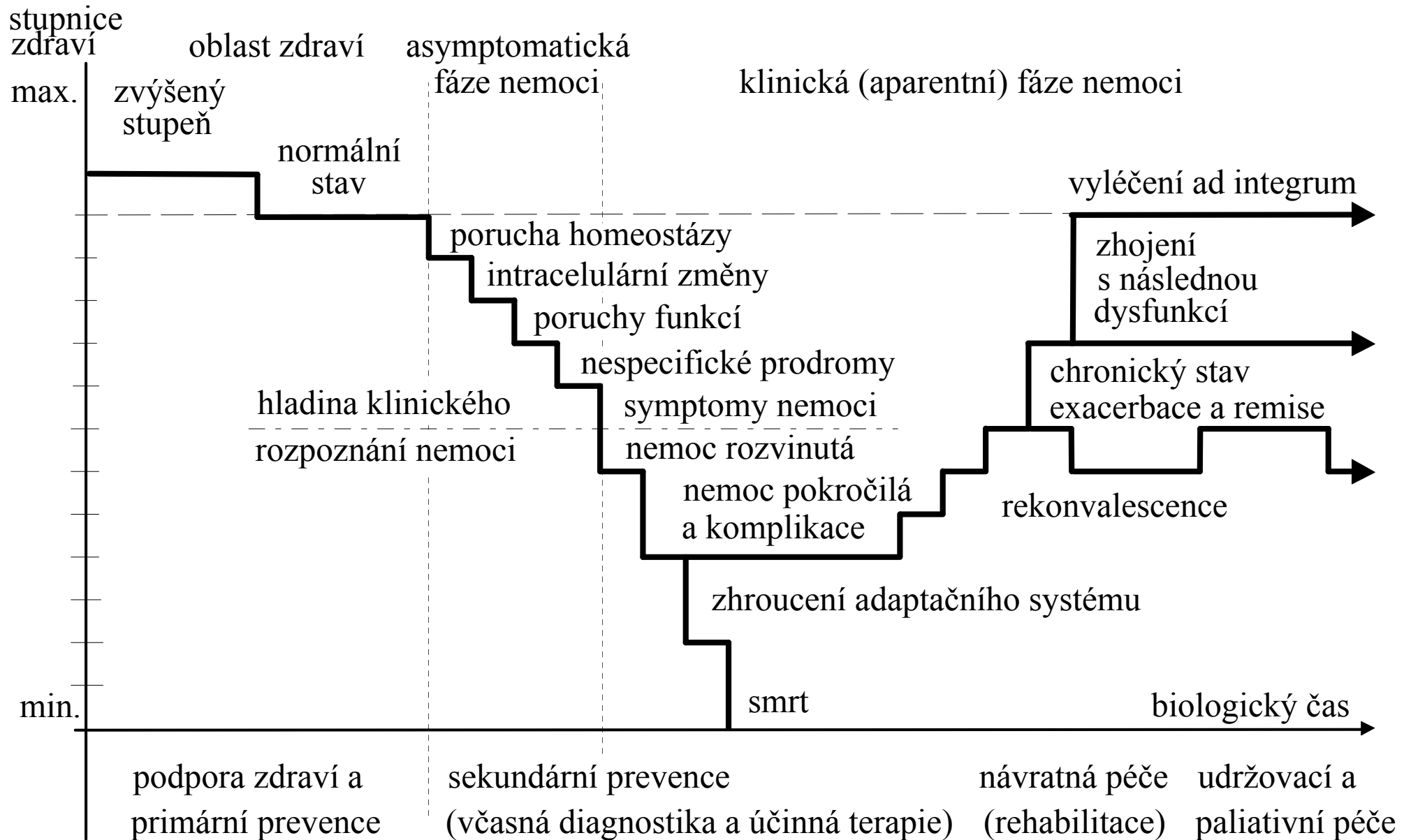
NEMOC

JAKO DĚJ MAJÍCÍ ZAČÁTEK, PRŮBĚH A KONEC

ZAČÁTEK SUBJEKTIVNÍCH POTÍŽÍ

PŘIROZENÁ HISTORIE NEMOCI

NOZOLOGIE

NÁZVOSLOVÍ A KLASIFIKACE NEMOCÍ

- **Názvosloví** (nomenklatura) je odborná terminologie pro označení nejrozmanitějších patologických jevů.
- **Klasifikace nemocí** v níž jsou nemoci seskupeny do tříd skupin a podskupin označených kódy.
- V současnosti platí **10. revize s názvem Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN-10)**.